

vod treba barem tu i tamo ispraviti. Npr. u 1. kitici na str. 666. za »cjelove« iz 1. retka kod pjevanja ili recitiranja treba zapamtiti da su u vezi s r. 4, a to je zaista predaleko. Potpisani nema pjesničkog dara, ali isto neka je slobodno predložiti možda ovaj prijevod: O Kriste, nado spasenja, Ti život si i uskrs naš; Stog k tebi oči i srca / U smrtnoj borbi dižemo.

Na str. 668. u 1. prošnji nije prevedeno »ut etiam« pa glasi: da, kad umremo, s Kristom i živimo.

Na str. 675. trebalo je iz izvornika prenijeti rubniku: Po večerje, sve od nedjelje kao na str. 461.

I tako obilato nedostataka od prve do zadnje stranice.

M. Kirigin

NEDOSTACI U 3. SVEŠČICU ČASOSLOVA

Potpisani nastavlja ovaj posao potanijeg pregledavanja drage mu knjige najviše za ljubav nekih zajednica koje ga to mole. Svima će ipak dobro doći ako uvažavaju barem **tiskarske pogriješke**, kojih nema baš mnogo, ali neke mogu prouzročiti da se tekst teže ili čak krivo shvati.

Na str. 1586. u zadnjem retku mjesto »to« treba stajati: što, kako to traži i upitnik na kraju rečenice. — Na str. 1594. u Molbenici: zavisiti = zavisti. — Na str. 1624. al. 6: Imajući = Imućni (Qui abundant). — Na str. 1655. al. 4: organi smrt = odgoni smrt (expellit mortem). — Na str. 1682. u O.: ela = da. — Na str. 1714. al. 1: objavljenje = objavljene. — Na str. 1738. na kraju al. 2 treba ispustiti upitnik, a on ide na kraju slijedeće rečenice koja je u prijevodu ispuštena: ... pogledu. Kako bi u našim srcima nastala pobožnost, ili kako bi tko pred Bogom zadobio opravdanje vjerom, kad bi se naše spasenje sastojalo samo u onome što vide oči?

Na str. 1745. al. 7: u ovom = u onom (in illo). — Na str. 1763. u Molitvi: hranom = hramom, a ispred te riječi treba dodati: dostojnim (dignanter). — Na vrhu str. 1785. svatko će »spunio« popuniti u: ispunio. — Ako tko na str. 1787. potraži Irenejev original naći će ga prema lat. izdanju Časoslova: Knj. 3, 17, 1-39; SC (Sources chrétiennes) 39, 302-306. — Na str. 1802. al. 1: svijetu = svjetlu. — Na str. 1866. al. 9: neokrunjenu = neokrnjenu (integram). — Na str. 1877. al. 5. briši upitnik. — Na str. 1909. al. 2: prikazuje = pokazuje (demonstret). — Na str. 1921. u životopisu: Genove = Ženeve.

Na slijedećoj strani u al. 5: znanju = zvanju (vocationis). — Sv. Bernardica nije mnogo napisala pa se to njezino pismo nalazi na str. 53—59. Ravierova djela.

Na str. 1967. u životopisu treba Avekano ispraviti u Avelano, a na slijedećoj strani u al. 8. »govori« u: gori (gliscat), ili: plamti. — Na str. 1999. al. 1. na kraju može stajati »nad svime« ali je točnije: nad svima (in omnibus). — Na str. 2012. svatko će opaziti da Pio V nije umro 1972. pa će 9 promijeniti u 5. — Tako isto na str. 2023. al. 3. Mariju u Matiju, a u životopisu na str. 2027: Ardeatinskoj. — Na str. 2036. al. 4. mjesto »nastaje tmina« treba biti: nestaje tmina (pulsis tenebris). — U podnaslovu na str. 2039. svatko će ispraviti »Papisa« u: Popisa (Registrum), a na vrhu str. 2045. »prosvijetljepo« u: prosvijetljeno. — Na str. 2053. »ili:« ide ispred Pogledaj.

I u ovom su Sveščiću nažalost krivo označeni neki brojevi. Tako na str. 1690: 1587 = 1631, a 1590 = 1632. Na str. 1692: 1593 = 1636, a 1596 = 1637. Na str. 1695: 1600 = 1641, a 1602 = 1642. Na str. 1697: 1606 = 1645, a 1609 = 1647. Na str. 1700: 1692 = 1650, a 1615 = 1651. Na str. 1702: 1618 = 1655, a na str. 1758: 1587 = 1589.

Na više je mjesta ispušten uskrсни dodatak **Aleluja**, a svakako na ovima: Na str. 1588. u 1. ant. iza »Božjega«. Na str. 1594. u 1. ant. iza »Danica« ide A. i u 3. ant. iza »živjeti«. — Na str. 1600 u ant. IV tjedna treba iza »tami« dodati: govori Gospodin, A. — Na str. 1606 u R. iza »spomen« ide A. i tako isto na str. 1613 iza »ja« te na str. 1617 iza »Boga«. — A. treba dodati na dnu str. 1650 iza »njemu« i na vrhu slijedeće str. iza »ljubio«. — Slično i na str. 1665 iza »mir«. — Kod svetačkih je oficija ispušteno A. na str. 1981 iza »sa mno«, na str. 1983 treba ga ispustiti iza »pokaže« i dodati iza »staro«, na str. 1990 iza »pravednosti« i na str. 2005 iza »blagoslivljamo te«. U ovom zadnjem slučaju treba prekrižiti: Slava Ocu. Klanjamo.

Kad ih nije donio »Srednjak« dobro je da su himni za službu čitanja po danu na str. 1795, ali zašto ga nema i nedjelja? Uz to su prevedeni himni II i s njim povezanog IV tjedna, a nisu oni za I i III tjedan. Kod nekih je sasvim promijenjen ritam, a i broj kitica, a osobito je šteta što nisu došle do izražaja raznovrsne i tako bogate doksologije. Staro je načelo da se pjesma ne smije prevesti nego prepjevati, ali se prepjev mora temeljiti na originalu inače je nova pjesma. Poznato je kako se pok. o. Paveliću prigovaralo da mu je krasan pripjev himana previše slobodan. To mu je zamjerao i

njegov dobar prijatelj o. Stanko Petrov koji je, i sam pjesnik, pokazao na nekoliko primjera kako se moglo lijepo a vjernije prevesti. No što bi sada kazao i O. Pavelić svojem »nasljedniku«? Istina, BK može dozvoliti da se mjesto nekog latinskog himna u Časoslov stavi drugi, domaći, ako za to vojuju valjani razlozi, ali nitko nema pravo da ovako u isto vrijeme prevodi i ne prevodi. Videant consules.

Što je na vrhu i pri kraju »U Vazmenoj itd.« na str. 1579 i pri vrhu na str. 1583 suvišno je, jer je Vazmena osmina prošla.

Na str. 1587 al. 2. između »života« i »kupelji« dodaj: po (per lavacrum). — U prošnji na str. 1591 mjesto »tromi u vjeri« točnije: spori za vjerovanje (tardi ad credendum), što je i evanđeoski izraz. — U evanđelju se Isus naziva Dobrim pastirom, ali je na str. 1596 pri dnu, a obzirom na Petra, s pravom nazvan: Pastor summe = Vrhovni pastiru. — Bolje je Pavlove izraze jednako prevoditi, a ne za »sinceritatis« na str. 1594 u Prošnjama: »iskrenosti«, a na str. 1599 al. 7. »čistoće«.

Mnogi su opazili da su **Molitve** novog Misala i Časoslova prevedene previše slobodno. Zašto na str. 1601 ispustiti važan pridjev »trajnom-perpetua« ispred: ljubavlju? Ili u Prošnjama na str. 1603 za »move nos ad — potiči nas na« staviti: daj da i mi postignemo? — U Molbenici na str. 1607 nije dva puta rečeno »vodio u pustinji« već drugi put stoji: im monte docuisti = poučio na gori. A na istoj strani Molitva je vrlo osiromašena, jer glasi: ... ut, quod paschalibus exsequimur institutis, fructiferum nobis omni tempore sentiamus = daj da mi, koji obavljamo vazmene obrede, sveudilj osjećamo njihov plod.

Na str. 1619 u Molb. mjesto »pouzđano« bolje odgovara smislu: vjerno (fideliter). — Na str. 1624 al. 1: od »po molitvenoj riječi« točnije je: po molitvi i zahvali (per precem ... gratiae actae sunt), a dalje u 2. al. nije »blagujemo« već: prinosimo (in omnibus oblationibus). Mjesto zadnje riječi tog čitanja stavi: na razmišljanje (consideranda). — Na str. 1635 al. 3. treba biti: da ne ljubimo (ut non amemus), a u slijedećem pitanju: ne »izabrali« već: izabrani (eligamur), jer se radi o tome da smo od Boga izabrani, kao dalje da smo od njega ljubljani (diligamur). U 4. al. nije »To je isto kao kad reknemo« već: Malo je reći (Parum est dicere).

U Molitvi na str. 1637 ne treba izostaviti: da po tvojoj dobroti (tua pietate). U Prošnji na slij. str. mjesto »učvrstio« bolje: pribio (fixisti). U staro su doba smatrali zadužnicu poništenom ako je bila rasparana ili samo probušena, a našu su probušili čavli Isusova križa.

Na str. 1640 al. 1: na »da« dodaj: zajedno s nama (nobis una) mole te da... U 6. al. ispusti negaciju »ne«, dakle: koji bi. — U Molitvi na str. 1642 u prvoj izreci nisu prevedene riječi: quaesumus, familiae tuae, a u drugoj: dignanter. — U Prošnjama treba dodati 2. koja glasi: Liječnice naših tjelesa i duša, — pohodi nas i spasi svojim milosrđem.

Teško je prevoditi Augustinovu igru riječi, ali ih se barem ne smije mijenjati. Tako na str. 1649 al. 1. ne treba unositi »samu« već ostaviti: uništi smrt koja se opirala (mortem nolentem), što lijepo odgovara slijedećoj tvrdnji: jer je smrt to htjela (morte id volente).

Šteta što je u 1. Prošnji na str. 1652 izostavljena riječ: braći (fratribus) lomeći... Na str. 1655 al. 2. treba biti: Bilo je posvećeno... zvalo se... donosilo (Sanctificabatur... vocabatur... offerebatur). — Na str. 1660 al. 2. mjesto »jer« bolje: da, a mjesto »zato i«: jer (quia). U 4. al. mjesto »je« ide: ga.

U II Večernji na str. 1662 manjka Kratko čitanje (nalazi se na str. 1627) i Kratki otpjev koji glasi: R. Uskrsnu Gospodin uistinu, aleluja, aleluja. Uskrsnu. O. I ukaza se Šimunu, aleluja, aleluja. Slava Ocu. Uskrsnu. — Na str. 1663. u Službi čitanja R. i O. nisu kao u originalu i pravilno na str. 1628.

Na str. 1665 al. 2. mjesto »upravljena molba za dobru savjest« možda bolje: traženje dobre savjesti pred Bogom (conscientiae bonae interrogatio apud Deum), jer je tu valjda aluzija na krsna pitanja i odgovore kojima se izjavljuje pri-anjanje uz Boga. — Na str. 1667 al. 2. moglo se sa »Evo, gledajte« sačuvati izvorni emfatički izraz: Videte, videte in me. — U al. 3. mjesto »nisu uzrok moga jecanja« jasnije i ljepše: ne prouzrokuju moje jecaje, pogotovo kad i u lat. stoji glagol: non educunt gemitus meos. — Slično na kraju 1. sl. na str. 1670: Dok je s njim združeno ono što smo mi, i mi smo u Bogu (dum sectum hoc, quod nos sumus, in Deo est).

Na str. 1684 al. 5. bolje: nikako (omnino) nego »općenito«. — Kratki otpjev na str. 1684. nije taj već kao gore za str. 1662 (Uskrsnu... I ukaza se). — Prošenje na str. 1687. glase ponešto drukčije od istih na str. 1626. — Na str. 1689 al. 1.

iza »vjerom« treba dodati: dolazi na svjetlo preporođenjem krštenja (*per baptismatis regenerationem in lucem editur*), a u al. 3. iza »život«: zvijezde su kreposti, zrak je dično ponašanje (*stellae, virtutes; aer, praeclara conversatio*). — Na str. 1961 al. 2. nije »osovina« već: podloga (*basis, ne axis*).

Kod prevođenja starijih crkvenih pisaca treba paziti da pojedine riječi svatimo i prevedemo kako su ih oni uzimali, a koje sada možda drukčije glase. Tako na str. 1699 al. 3. izraz »sakramentalni« (*sacramentaliter*) sada je ustaljen za sakramente i prema tome je ovdje bolje prevesti: otajstveno, jer je riječ o otajstvenom Kristovu tijelu.

U Molitvi na str. 1702 »nadu besmrtnosti« je premalo za: i svojim nas opravdanjem činiš sposobnima da budemo besmrtni (*quos immortalitatis efficis iustificando capaces*). Liturgijske molitve obično vrlo sretno povezuju oba čimbenika našega spasenja: Božju milost i našu suradnju. Prijevod zna više puta ispustiti ili drugu riječ, tako u ovoj »Privedi nas punini slave« nije potpun prijevod za: *usque ad plenitudinem gloriae, te moderante, perveniant*.

Na str. 1705 al. 2. iza »koje se« dodaj: s pravom (*iure meritoque*). — U 1. r. na slij. str. nije riječ da je Krist nas oživio već: Kad je on radi nas oživio, zgazio je (*Quandoquidem ille nostri gratia revixit*). — Na str. 1708 treba promijeniti Kratki otpjev i uzeti onaj preveden gore za str. 1662. — U al. 4. na str. 1710 suvišno je dodana riječ »službenika«. — Na str. 1713 al. 2. nije »mišljenja« već: stanja (*habitus*), ne »osjećaja« već: pobožnosti (*secundum pietatem*). Malo dalje u Molitvi treba iza »mladost« dodati: duha (*renovata animae iuventute*). — Na str. 1715 al. 4. »svega« promijeni u: svetoga (*sanctae multitudinis*). Na dnu te strane manjka vlastita antifona za »Veliča«: Duh će me proslaviti, jer će uzeti od onoga što je moje i to objaviti vama, aleluja.

U ovim se osvrtima više puta pružila prigoda da se izrazi stanovito začuđenje kako hrvatski prijevod Časoslova, većinom vrlo dobro obavljen, nitko nije ozbiljno pregledao. I najpovršniji je lektor mogao opaziti da na str. 1716 u Molitvi nije dva puta govor o uskrsnuću i doista original ma: *redemptionis participem — dionikom otkupljenja*. — Slično u Prošnjama na str. 1720 nije riječ da će Krist sve privući sebi kad ponovo dođe, jer lat. tekst ima samo: *fore, niti mi svoga* *Suca »veličamo« nego: očekujemo (praestolamur)*. — Najgoru je ocjenu nemarnosti zaslužio onaj koji je na str. 1723 kard.

Angela Mai, jednoga od zdavača Augustinovih govora, pretvorio u — svibanj. Tu je izdao i latinista jer je morao znati da je genitiv tog mjeseca Maii. Ima onih koji se hvale s našim lit. izdanjima. Teško da je u kojem prijevodu na cijelom svijetu učinjena takva omaška.

Na početku toga govora ne stoji »je uzašlo« već: nek uzađe (ascendat). A na kraju je istoga iznevjerena Augustinova misao sa »a ne uzlazi sam« za: nec ascendit nisi ipse = a i u uzlazu sam, i onda dalje: jer i mi ulazimo koji smo po milosti u njemu. Istu misao ističe i slijedeća izreka. Dakle: Krist je sišao sam, a tako i uzašao ali sada obogaćen svojim otajstvenim tijelom, a to je Crkva, mi.

Na str. 1739 al. 3. mjesto »to nam vjeru učvršćuje« točnije: to u nama izaziva vjeru (eo fides credentium vocabatur), a mjesto »duhovnom snagom razuma« ide: duhovnim razumijevanjem (spiritali intellectu) ili: shvaćanjem. — Ant. na str. 1742 počinje: Vaš Otac (Pater vester). — Na str. 1744 al. 2. »završava...« pravilno glasi: Ispunjuje se (usavršuje se) poslije svršetka ovoga svijeta, ali na drugome nema svršetka (differtur illa complenda post huius saeculi finem, sed in future non habet finem). Tako je prevodilac točno preveo na slij. str. al. 3: ne će se ispuniti (non implebitur). — Međutim, par redaka ispred nije »u zemlji mrtvih« već: u zemlji smrtnika (in terra morientium). — U 5. al. radije bih ostavio Augustinove izraze, dakle ne »za ovoga zemaljskoga života« već: ovdje u vremenu (in hac temporaliter) ... i ondje u vječnosti (et illa in aeternum).

Prevodilac je u Molbenici na str. 1747 pročitao »vitam« a stoji: vitem (trs) i tome odgovara drugi dio molbe. — Na str. 1750 uzet je drugi R. i O. a ide kao na str. 1682. — Na str. 1751 al. 1. za »jedinstvo« možda radije: sjedinjenje, a na str. 1753 u Molbenici stoji jednostavno: Per Spiritum tuum a Patre efflagita — Po svojem Duhu izmoli od Oca. — U Prošnjama na str. 1759 mjesto »ljube« konkretnije: obvient sibi, quia utriusque tu es Dues — razumiju (pomažu) jedni druge, jer si ti Bog jednih i drugih. — Na str. 1760 al. 1. nema rečenice »On je vrelo i središte svetosti« (to se kaže pri vrhu slij. str.), nego iza »Sveti« slijedi: što je njegov posebni i njemu svojstven naziv (propria est illius peculiaris appellatio). Dalje: Sve što treba posvećenja, njemu se obraća (Ad quem omnia convertuntur quae egent sanctificatione), a zatim: Sva živa...

U Molbenici na str. 1766 zazivamo: Bože strpljenja (*Deus patientiae*), a svakako ne »poput Krista Isusa« već: po Isusu Kristu (*secundum I. Ch.*). — U zadnjoj al. na str. 1774 nije »sticati zasluge« već: zaslužiti (*promereri*), naime njega, ne zasluge. — Zadnja se molba na slij. str. ne odnosi na bolesnike već na: nejake u vjeri (*infirmos in fide*), a prema takvima ne smijemo biti osorni (*aegre*), radije nego »okrutni«. — U Molitvi na str. 1784 nema riječi »Obnovi čudo prve Pedesetnice«, a pri kraju nije preveden izraz: *caelesti munere*. — I u Molitvi na str. 1793 mjesto »svih nas« stoji: onih koji su preporođeni tvojom milošću (*eorum qui per tuam gratiam sunt renati*). Liturgijske su molitve sastavljene vrlo skrbno i ne valja ih mijenjati ni skraćivati.

Na str. 1800 al. 2. u »*Eos nostrum, qui in tribulatione sunt*« i dalje »*solve captivos nostros*« nisu prevedene posvojne zamjenice: *nostrum ... nostros* = one od naših ... naše, pa je tekst izgubio od svoje svježine i istrgnut iz starokršć. prilika u kojima je nastao. U 5. al. je suvišno dodano »nad nama«. — Na kraju čit. na str. 1803 »*fulgores*« bih radije preveo: bljesak, a ne »munja«. — Na str. 1804 al. 1. iza »poznaje« nije prevedeno: *et cum sit inenarrabilis, ipse enarrat eum nobis* = *ipse eum nobis* = i govori nam o onome koji nam ne govori, ili: kojega mi ne možemo čuti. — Malo dalje na slij. str. »*per ipsam conditionem revelat Verbum conditorem Deum*« ne bih preveo »po samom stvorenju« već nekako: po svojem načinu bivanja (ili: po svojem postojanju) Riječ objavljuje Boga od koga ima postanak. U svakom se slučaju ono »po svojem stvorenju« ne smije uzeti pasivno kao da je Riječ stvorena, a iz konteksta, barem latinskoga, ovdje se ne misli na stvaranje stvorova. — U istoj rečenici dalje krivo prevedeno »kojega« mjesto: koji ga je (*eum qui plasmaverit*). — U zadnjoj je al. »objava« valjda tiskarska pogreška jer ide: objavi (*revalaverit*). Nije lako prevoditi stare oce, a pogotovo treba paziti kod Ireneja.

Na str. 1807 al. 1. iza »bez sklada i« treba dodati: kad bi se svijet okretao (*temereque mundus volvetur*) bez reda, s pravom ... — U al. 1. na str. 1810 mjesto »boji svoga glasa« možda bolje: raznolikosti svoga glasa (*pro sua natura*). Tako i u 2. al. mjesto »jednim zamahom« stavio bih: jednim migom (*uno ictu Verbi nutus*), — U onim je širokim razmacima između riječi u 5. r. na str. 1812 ispušteno: svi (*omens*) svećenici. — Na kraju 2. al. na str. 1817 iza »on« u lat. tekstu je naglašeno: se nalazi (*qui et est et apparebit*) i pokazat će

se... — U 5. r. 2. čit. na str. 1824 briši »otajstva«. — Na str. 1828 al. 2. mjesto »po duhu siromaštva« ide: po duhu ponižnosti (humilitatis), a malo dalje mjesto »dječakom« radije: slugom, jer i to znači bibl. puer, pais. — Pri kraju čitanja iza »zublja« treba dodati: čežnja (desiderii).

Original i tekst čitanja na str. 1829 u podnaslovu traže plural: Svetkovine koje se imaju slaviti (Festa celebranda). — Na kraju čitanja 3. r. na str. 1840 treba dodati: zaslužene (eo dignas). — Pred kraj čit. iza »razmišljam« dodaj: da izrazim svoje osjećaje (ut meum affectum prodam) i onda dalje: spopadne me zgražanje... U zadnjem r. je »pogrdno« a ide: pogrdio. — Na str. 1842 sv. Bernard počinje: Gdje je (nama) slabima (infirmis). A pri vrhu slij. str. mjesto »opasnosti« ide: ni od kakve opake bolesti (morbi malignitate). U 5. al. je prevodilac ili slagar: tvojim (tuis) pretvorio u »trajnim«. U zadnjoj al. tri je puta »meritum« preveden »sreća«, a čini se da bi bolje stajalo: oprostjenje, ili nešto slično. Dakle: Gospodnje milosrđe je moje oprostjenje. Nikako nisam bez oprostjenja (meriti inops) dok je u njega preobilno milosrđe. Budući da je Božje milosrđe veliko, i meni je na raspolaganju veliko oprostjenje (multus in meritis sum).

Na str. 1845 pri kraju za »koji rasvjetljuje« točnije: koji je rasvijetljen (qui illuminabatur) i dalje ne »nastaje uvečer« već: ide prema večeru (ad vesperum tendit), ili: prema sotonu. — U 4. al. na slij. str. iza »zgraža se sam na sebe« treba dodati: osuđuje sam sebe (et edicit se). U 7. i 5. r. istog odsjeka odozdo za »spasenje moje« treba stajati: svjetlost moja (illuminatio mea), a iza »doći« treba dodati: ali ne mogu napredovati (proficere non possunt) i onda dalje: mogu i navaliti... — A1. 3. na str. 1848 počinje točnije i jasnije: Premda se ta svjedočanstva nisu dogodila na nama, ali su i nama očigledni znakovi njegove neizmjerne ljubavi i dobrote, mi smo...

Na str. 1854 al. 1. je: Slavim (glorifico), a malo dalje iza »Pilatom« treba dodati: i četverovlasnikom Herodom (et Herode tetrarcha). — Na str. 1859 al. 2. mjesto »shvatiti« ide: primiti, ili zadobiti (percipere). U slij. odsjeku najbolje brišati zgrade (iz Podzemlja) i (onoga). Pri kraju mjesto »povećava« bolje: nadodaje (augmento Dei) tj. tijelu. — Na str. 1861 al. 1. mjesto »sigurno« točnije: s pouzdanjem (cum fiducia). I malo dalje mjesto »nemira« stavi: kolebanja (perturbationum fluctus) a mjesto »sjeća se« bolje: zadržava u svojem sjećanju (in sinu memoriae recondat). — Na str. 1863

al. 2. »za slijepce« i malo dalje »za one« je doslovno točno prevedeno, ali bit će jasnije reći: prema slijepcima (ili: s obzirom na slijepca) ... prema onima, a ovo zadnje dolazi dva puta. — Na kraju al. 6. na str. 1864 bolje je s originalom mjesto »za nj« ponoviti: za svoga kralja (pro rege tuo).

Skoro svi odsjeci homilije na str. 1866 počinju: *Interdum* ... što naš prevodilac različito prevodi. Čini se da nije uvijek najbolje uspio, a pogotovo nije izrazio ono što je pravadni auktor htio doseći s ponavljanjem te riječi. — Na str. 1877 al. 4. »je dopustio da za nas umre« nije točan prijevod za: *Deus immortalem Filium pro omnibus tradidit morti* = Bog je za sve nas predao u smrt svoga besmrtnog Sina. — Pri kraju čit. na str. 1880 mjesto »narav biti« stoji: narav će prosuditi (shvatiti) da je otkupljena (vere redemptam se humana iudicabit condicio).

Na str. 1882 al. 3. mjesto »neznatni« bolje odgovara Augustinovu raspoloženju i izrazu »nulla sunt«: ništetni. — Na str. 1884 al. 2. iza »zahvalan« dodaj: i slavi (refer ad laudem et gloriam). Na drugoj str. al. 3. mjesto »stalno misleći« bolje: usmjereni prema (intenti). — U 2. al. str. 1890 treća rečenica počinje: *si perseveraveris* = Ako ustraješ, u drugo vrijeme ... — Za zadnju riječ al. 2. na str. 1894 »smrću« trebalo bi pogledati original, jer je vjerojatnije tu riječ o našoj vezi s Mudročću. Na slij. str. u 3. al. iza »stvorenjima« lat. tekst ima u zagradama: (*quam ob causam creari dicitur* = i stoga se kaže da ih je ona stvorila). — Na str. 1897 al. 3. iza »da se« još ide: *suglasimo* (*consentire*) i zbližimo ... — Dalje bibl. riječ »miscuit« obično ne prevodimo »raslavila« već: pomiješala. Ispred »Po otajstvu« nije prevedena usporedba: *ut in cratera* = kao u vrču, tj. kao što je u vrču vino s vodom tako je po otajstvu ... Prevodilac je taj izraz prenio na poziv da pjemo vino iz toga vrča, kod čega je nestalo usporedbe za utjelovljenje. — U 6. al. mjesto »potrebna« jasnije: manjkaju (*indigent*), a na kraju nije dva puta upotrebljena riječ »božanstvo« već prvi put stoji: *ad deificationem* = k pobožanstvenju.

U 1. rečenici 2. čit. na str. 1899 naglašeno je: *tua, tui, tuo*, dok je prijevod bezličan. Dakle: tvoj jezik ... zakon tvoga Boga ... u tvome srcu. — Na str. 1900 al. 2. glasi: O njemu govori kad se budiš i ustaješ (*surges vel resurges*), što je zgodno pogotovo zbog slijedeće rečenice. — Na str. 1902 al. 6. dodaj: Ako se želiš napuniti (*implendus es*). Malo dalje na »riječ« treba dostaviti: ali sadrži sve što očekujemo (*totum*

quod exspectamus). — Na str. 1904 al. 2. iza »toplinu« dodaj: duše (mentis), iza »srce«: mudro i razborito (cordis quadam sapientia et prudentia), mjesto »prigovore«: gorčine (acerbitates). — U 4. al. »dostojanstvenom« bolje zamijeniti: ozbiljnom (gravi), »uresom«: dostojanstvom (dignitate), a mjesto »dražesni« staviti: dobrohotni (benignitatis indicium).

U životopisu na str. 1909 nije Konstantin već Konstancije, a iza »svojim« još stoji: mudrim i učenim (sapientia et doctrina referta), što je pravo istaknuti kod malo poznatoga crkv. naučitelja čiji se spisi često navode u novom Časoslovu. — U 4. al. mjesto »prepriječenoga« jasnije: ograničeno (obseratae). Na slij. str. bolje: bojažljivog (trepidi) od »drhtavog«. U 2. al. iza »pravoga« dodaj: koji je rođen od tebe Oca, Boga pravoga (qui ex te Deo vero Patre natus est), a u 3. al. »uznositi« promijeni u: propovijedati (praedicare). — I u životopisu na dnu str. je iza »radio« ispušteno: podržavajući one koje je Dioklecijan progonio (confessores sustinens in persecutione Diocletiani) i pomažući... — Na str. 1912 u Molitvi dodaj: uvijek (iugiter) nada sve...

Na str. 1915 al. 2. ispuštena je značajna riječ: u tajnosti (in occulto) Kristovih... — Na str. 1919 manjkaju kod Večernje Ant. 2: Samo njemu sam vjerna, samo njemu se sva izručujem, i Ant. 3: Blagoslivljam te, Oče mojega Gospodina Isusa Krista, jer si po svome Sinu pribavio pobjedu svojoj službenici. — Na str. 1922 al. 3. iza »biskupa?« još stoji: Zar takva pobožnost ne bi bila smiješna, neuredna i nepodnosi-va? (an non devotio haec ridicula, inordinata et intolerabilis esset?). No u lat. tekstu nema rečenice »a svijet... neurednostima«, ali postoje različite redakcije toga poznatog Franjina djela. U svakom slučaju čini se da bi svršetak bilo bolje izraziti negacijom: se ne protivi. — U al. 6. mjesto »ugodniji« točnije: savršeniji (perfectior). A u al. 7. ne nalazi se u lat. tekstu čitav odsjek: Eno ti... u samoći.

U Prošnjama na str. 1931 mjesto »do svršetka svijeta« ide: sve do kraja zemlje (usque ad ultimum terrae). Tako ima te riječi str. 1976 i 2026 netočno, a točno str. 2004. — Na str. 1932 al. 2. logičnije je: ono... to od »to... ono«. — Na slij. str. 2. al. stoje dva pridjeva: spremnu i tvrdu (promptum... robustum). — Naslov čit. na str. 1936 progrešno je preuzet iz slij. sveca jer glasi: Iz Izlaganja o Vjerovanju sv. Tome Akvinskoga, prezbitera, kako se vidi iz podnaslova. — U životopisu sv. Ivana Boska treba ispraviti: družbe (congregationes, naime mušku i žensku) koje imaju zadaću da mlade

uče raznim zanatima (artes) i kršćanskom životu. — Na slij. str. bi pri kraju 3. al. možda bilo jasnije: njegovoj od »svojoj«, a u 6. al. srdačno (familiari) od »neposredno«.

Na str. 1942 u Ant. 2. manjka: Jeruzaleme (Ierusalem), jer... — Na slij. str. u al. 3. mjesto »svi« stoji: svima (omnibus), dakle: noseći u rukama svima vidljivo svjetlo. — Na slij. str. u 3. al. mjesto »od naroda« za »ex gentibus« prevesti: od pogana, zbog jasnoće teksta i tako se ta riječ prevodi drugdje (npr. 25. I). — U Otpjevu na str. 1944 original ne izostavlja evanđ. riječ: dijete (puerum) Isusa, kao što ga ima Ant. na str. 1946. — U Prošnjama na str. 1951 dodaj: Majci tvojoj (tuae). — Na str. 1952 al. 2. mjesto »svaljeni« prikladnije: oboreni (iacentes). — Zašto na str. 1953 u naslovu čit. ispustiti: o misijskoj djelatnosti Crkve?

Svršetak 1. odsjeka na str. 1955: decertando propter divina miracula, quibus cotidie coronatur, pulchreque decoratur — po svoj prilici nije adekvatno preveden, posebno: bori se dijeleći nam (?) milosti... — U 2. al. bilo je bolje ostaviti: Ivan Bogoslov (thelogus) iz čega se vidi da je na Siciliji bio jak upliv istočne Crkve u kojoj je čest taj naziv za 4. evanđelista. — U 3. al. »epulum« je radije gozba a ne »svadba«. — Čini se da je u 4. al. prevodilac krivo shvatio: neceni sui studiosi amatoris quasi nuper sanguine madentis, kad je to preveo »na smrt što će joj nanijeti njezin udvarač koji kao da je okrvavljen svježom krvi«, a govor je o Kristu Zaručniku, kako se vidi iz prethodnog i slijedećeg odlomka.

Petit na početku str. 1963 nadodan je u hrv. prijevodu. — Ant. na str. 1966 morala bi glasiti kao O. u Otpjevu na str. 1962. — Na dnu str. 1967 »pouka« bolje: stega (disciplina) kao na str. 1967 al. 5. — Na str. 1971 al. 2. dodaj: sve (omnes) apostole. Pri vrhu slij. str. »vjere« nema u izvorniku pa se po svoj prilici »confessio« ovdje ne odnosi na Petrovu ispovijest već na Kristovu izjavu. — Na str. 1980 al. 4. mjesto »nije izbjegao nijednoj poteškoći« točnije: nije se ugnuo ni od jedne muke (nec ullum supplicium vitavit).

Na str. 1982 al. 9. mjesto »ranije« ide: oštroumni (ingeniosi) kao što stoji i na početku odsjeka. Malo dalje je »umornost« valjda tisk. pogreška za: umnost, sposobnost (ingenium). Na slij. str. mjesto »darovan« radije: upravljen (infusus) ušima. Na str. 1984 al. 1. nije »sam sebi« već refleksno: samo njemu (sibi soli). — Na str. 1986 al. 4. iza »dječaka« dodaj: Stoga neka vas raspaljuje ljubav Božja (Propter hoc caritas Dei urgeat vos), jer je Isus Krist... — Na str.

1988 al. 9. nije »krvlju okaljane« već samo: pogubne (funesta). Na str. 1990 al. 2. mjesto »postojanom« točnije: čestom (crebra), ili: punom. — U al. 6. ne »obnavljanju« već: olakšanju (refrigerio). — Na str. 1992 na dnu stoji: ljubežljiv (amabilis) otac, a malo dalje: svjedočio (asserebat) bolje od »zasvjedočio«.

U podnaslovu na str. 1993 je govor o svetom Jurju (Georgio) a ne Grguru, a redak dalje je bolje: zaštićen (praemunitus), kao što je u čit. na kraju str., nego »građen«. — Na str. 1996 u životopisu mjesto »rođak« točnije: nećak (sobrinus, što je skraćeno od sororinus). — Na str. 1999 al. 2. stoji dobro »kao da ima« pa bi i sprijeda bilo bolje: kao da stoji... kao da posjeduje. — Na str. 2007 al. 5. mjesto »duboko uvjeren« točnije: oslonjen (fretus). — Na str. 2008 al. 1. iza »reče« dodaj: dan (pridie). — Na str. 2010 al. 2. mjesto »svaku ljubav« točnije: svako samoljublje (quemcumque proprium amorem). — Na str. 2013 al. 3. pravilnije: oslobađa se (liberatur) jer na zemlji još nije »oslobođena«.

Na kraju čit. na str. 2021 treba dodati cijelu rečenicu: I sama raspadljivost nema protiv ljudi nikakve moći zbog Riječi koja u njima prebiva u jednom (otajstvenom) tijelu (Ipsa siquidem mortis corruptio nullam iam vim adversus homines habet ob Verbum, quod in illis per unum corpus habitat). — Na str. 2023 na vrhu mjesto »posebice za svoju stranu« pravilnije: kao glavne sebi sa strane (praecipuos lateri suo). — U al. 5. čini se točnijim prijevod: međusobno nazivanje braćom i zajednička lozinka za gostoprimstvo (appellatio fraternitatis et contesseratio hospitalitatis). — A u 6. al. mjesto »potvrditi« bolje: utvrditi, ustanoviti (probari).

Na str. 2027 imamo opet Augustinu svojstvene paradokse u vezi s Kristom i njegovim otajstvenim tijelom. Stoga je u 3. r. pravilan prijevod: Kristove dakle patnje nisu samo u Kristu; a ipak Kristove patnje nisu nego u Kristu (Passiones itaque Christi non in solo Christo; immo passiones Christi non nisi in Christo). Kao drugi dio ove rečenice tako mora glasiti i ona na početku 3. r. odozdo. — Na str. 2030 al. 2. »gubitkom« treba zamijeniti Pavlovim izrazom: blatom (stercora), a mjesto »podnosi brigu« staviti: vodi brigu (patitur occupari).

Kad sastavljači novog Časoslova nisu imali što autentično donijeti o papi mučeniku Ivanu I iz VI st. onda su donijeli izvadak iz pisma njegova imenjaka svećenika u Avili

(Abula) u XVI st. Samo je prevodilac napravio nezgodnu zbrku i preveo da je to pismo »o prebiteru Abelu«. Tu nije bilo pažljivo ni njegovo znanje lat. jezika, jer u originalu stoji: presbyteri, ne presbytero. Svatko može pogriješiti i griješi, ali nije na diku izdavaču da je uz onu na str. 1723 propustio i ovu. Tako se događa kad se stvar preda nekome u monopol bez kontrole... U predzadnjem r. tog čit. mjesto »čeznemo« ide: to osjećamo, ili: u tom uživamo, što traži lat. tekst: Quod si sapimus, i »žudjeti« u istoj rečenici. — Na slij. str. pri kraju čit. briši »u«, a mjesto »u djelu« točnije: u trudu (in laboribus).

Na str. 2036 al. 1. bolje od »sjajnim sjajem« je: sjajnom jasnoćom (luminoso splendore), ili: izjarivanjem; u al. 2. mjesto »zaprljanim« bolje: okaljanim (ore polluto); u al. 4. možda bolje: suhe i beskorisne (ariditas et inutilitas), jer drače ne postaju beskorisne tek »sušom«. — Na str. 2038 al. 2. bolje: zaoštri (tempera), jer bi se trska za pisanje ne samo uredila već zaoštrila, a u Dalmaciji se nožić zove: temperin. — U 5. al. jasnije od »tvrdnja« je: rečenica, izreka (sententia), kao što je dalje ista riječ lijepo prevedena: misao. — U naslovu na str. 2041 ne bih stavio »dokazivanju« već: iskazivanju (probatione). U 3. al. mjesto »dobre volje« bolje: dobrohotnosti (beneplacito) kao na slij. str. — U 5. al. mjesto »težinom« radije: ozbiljnošću, dostojanstvom (gravitate), a pri dnu ne raspolaže... prima« već: raspolažu... primaju (se disponent... recipient). — Na str. 2043 al. 2. iza »manja« dodaj: dok joj ne dođe kraj (donec finiat), a u al. 6. mjesto »potvrdio« bolje: vrijednima nas učinio (probavit).

Većina je i teških otačkih čitanja prevedena vrlo dobro, a na str. 2048 razmjerno laki tekst ima više nedostataka. U 2. al. nije »Duša njena« već: duša onoga, dakle: Gospodina veliča duša onoga koji... To izraži i dva puta upotrebljena zamjenica »qui« (koji... on). — Tako i u slij. al. koja mora početi: U Bogu se, svome Spasitelju, raduje duh onoga kojega (quem) veseli jedino sjećanje na njegova Stvoritelja, u kojemu... Da je to ispravan prijevod vidi se iz smisla slij. odsjeka. — U 4. al. mjesto »duhovnim« ide: tjelesnim (corporali), ili začecem u tijelu uživala. — Jasnije bi počinjala 5. al. ako se premjeste riječi, možda ovako: Ona je, s posebnim oduševljenjem više (prae) od ostalih svetaca, mogla s pravom kliktati u Isusu... — Na str. 2050 u 2. ant. dodaj: utrobi i napuni se Duhom Svetim (et repleta est Spiritu Sancto).

Na str. 2056 naslov čit. bolje: Iz spisa (Ex Actis) o mučeništvu, ili: Iz opisa. — Na slij. str. al. 6. dva puta mjesto »razapeti« točnije: mučeni (cruciati), jer nisu bili razapeti već mučeni. — Na str. 2060 al. 2. čudno zvuči za kršćane bačene u živo vapno u Utici g. 143. »bijeloga tijesta« (prema Žepićevu Rječniku) i najbolje ostaviti nepreveden naziv: *masa candida*. — U al. 5. nije »važno« već: značajno (*significans*). — Na str. 2060 al. 1. mjesto »sumnji« točnije: *napasti*, kušnji (*tentationum*), a u al. 6. ne »budni« već: skrbni (*solliciti*). — Na str. 2063 podnaslov »izdano pod naslovom« nije prijevod: *sub plumbo datae* = s olovnim pečatom, a »Djela svetaca« su znamenita »Acta sanctorum« *bolandista*. — Na slij. str. al. 2. mjesto »izoštravao« bolje: *poticao*, *promicao* (*acuens*), — Na str. 2065 al. 1. ne »boravak« već: ostatak, trajanje (*mansionem* od *maneo*). U al. 6. nikako »obrezanje« nego: škropljenje (*aspersio*), a onda jasnije: Neka rosa tvoje duhovne ljubavi ukloni iz našeg srca (a corde nostro) smrtonosne učinke. Daj nam, Gospode, da žurimo svojoj domovini i da je, poput Mojsija na brdu, već posjedujemo po objavi. Tako lat. tekst.

Martin Kirigin OSB

PROBLEM SVEĆENIKA SAMACA

Dosta mi puta dođe na pamet ovaj problem koji nije baš simboličan za ovo naše doba nazvano pluralističkim svijetom: gdje žive skupa čak divergentne i suprotne ideje, gdje se ljudi sve više i više zbližuju na svim sektorima, gdje se neprestano traže rješenja da bi se čovjek stabilizirao i prihvatio sve ljude kao svoje suputnike. Od te ideje otkaače ovaj problem o kojem hoću da nabacim nekoliko riječi.

Počnimo sa srži pitanja. Veći broj naših svećenika odnosno dušobrižnika, živi sâm. U ovom času nemam na umu osobenjake i mizantropne koji su se sami ogradili i otuđili svijetu, koji su pobjegli u same sebe i postavili kineski zid prema svakome nemajući ni ljubavi ni povjerenja prema nikome. To su slučajevi koji pripadaju psihijatrima. Ja bih želio поближе sagledati problem svećenika koji je ne svojom krivnjom ni voljom, prikraćen u društvenoj dimenziji zajedničkog kućanstva, jer su to diktirale vanjske prilike.